

Oslo 31.01.2019

Innspill til Kulturdepartementet i forbindelse med arbeidet med en ny kunstmelding, ref brev av 20.11.2018

Om Stiftelsen Danse- og teatersentrum

- Danse- og teatersentrum er et kompetansesenter og informasjonskontor for scenekunst i Norge, med fokus på fri scenekunst. Stiftelsen er organisert som en nettverksorganisasjon for å sikre nærhet og tett dialog med det scenekunstmiljøet vi arbeider med og for. DTS har i dag 115 profesjonelle virksomheter fra hele landet som utgjør dagens nettverk.
- Et av organisasjonens hovedmål er å legge til rette for kunstnerisk utvikling og fornyelse nasjonalt og internasjonalt gjennom økt kunnskap og formidling om og av norsk scenekunst, med vekt på fri scenekunst.
- Utvikling av det frie scenekunstheltets produksjonsvilkår i takt med kunstnerisk praksis står sentralt.
- Organisasjonen er rådgiver for Utenriksdepartementet og forvalter UDs reisestøtteordninger for norske scenekunstneres internasjonale virksomhet samt arbeider langsiktig og systematisk med internasjonal promotering og stimulere til økt eksport av norsk scenekunst, ved blant annet å styrke støtteapparatet rundt scenekunstnerne og kompanienes internasjonale aktiviteter i tråd med Kulturdepartementets mål om å styrke kultur som næring og kunstnerisk entreprenørskap.
- DTS driver portalen Sceneweb.no, et digitalt arkiv som samler og dokumenterer all norsk scenekunst, både institusjoner, private samlinger, og frie sceniske grupper, dens historie og hva som skjer i dag.
- DTS eier Black Box Teater AS og Norsk Scenekunstbruk AS. Black Box Teater ble etablert i 1985 av DTS. Programmerende teater som produserer og presenterer internasjonal og norsk samtids-scenekunst. Norsk Scenekunstbruk (Scenekunstbruket) ble etablert i 1994 av DTS. Landsdekkende formidler av scenekunst for barn og unge.
- Medeier i Scenekunst.no AS
- DTS mottar støtte over KUDs kap 324, post 78.

Stiftelsen Danse og teatersentrum setter stor pris på at Regjeringen har satt i gang arbeidet med en ny Kunstmelding, og vi vil i vårt innspill ta utgangspunkt i scenekunstheltet med hovedblikket på fri scenekunst i vår besvarelse på spørsmålene fra departementet. For oss henger svarene til departementets spørsmål sammen. Vi har imidlertid lagt opp dokumentet i etter spørsmålenes orden. Vi har i tillegg sendt departementets spørsmål ut i nettverket vårt, og baserer også vårt samlede svar på disse svarene. De innkomne konkrete forslagene er samlet il slutt.

Hvordan kunstnere kan øke inntekter fra kunstnerisk virke.

For å besvare dette spørsmålet må vi si litt om hvem dagens scenekunstnere er samt gi en kortfattet beskrivelse av situasjonen og virkemiddelapparatet. Vi tar utgangspunkt i aktørene innen det vi idag kaller ”fri scenekunst”, som omfatter profesjonelle produserende sceniske enheter, altså kunstneriske bedrifter. En påpekning i de tilbakemeldingene vi har fått fra kunstnerne er likevel at nettopp begrepet ”fri scenekunst” virker kontraproduktivt i disse kunstners bestrebelser i å bli oppfattet som ”seriøse ansvarlige for små og mellomstore bedrifter”. Satt på spissen; det er jo ingen som ville finne på å stoppe statlig subsidiering dersom en bærekraftig fiskeribedrift eksisterer over 12 år – eller stopper bevilgningen pga av mangel på «nyskaping» – når bedriften over tid har utviklet innhold av høy kvalitet og med konkurransedyktig etterspørsel.

Det finnes ingen fysisk produktomsetning. Den er avhengig av å møte et publikum. Det vil si at samfunnsverdien av den enkelte forestilling alltid er større enn den enkelte forestillingen i seg selv

Fri scenekunst - begrepet

Vi anvender begrepet ”fri scenekunst” i det følgende, med referanse til at begrepet ”fri” refererer seg til at kunstnerne selv velger hva man vil skape, sammen med hvem, og på hvilken måte man vil organisere sitt kunstnerskap.

Organisering og virksomhet

I dag er virksomhetene innen fri scenekunst organisert på mange ulike måter både som AS, som kunstnerkollektiv, enkeltmannsforetak og lignende. Valg av organisasjonsform korresponderer med de ulike kunstnerskapene og de ulike arbeids- og produksjonsmodellene kunstnerne selv velger. Frie sceniske kompanier skaper arbeidsplasser både for seg selv og andre. Ikke uvanlig at et kompani med Basisfinansiering har over 50 frilansere gjennom sitt virke per år. De er en viktig del av kulturnæringene på scenekunstheltet. Fri scenekunst representerer et mangfold av scenekunstuttrykk, estetiske strategier og produksjonsmodeller. Fri scenekunst har et stort og voksende publikum både hjemme og ute. Fri scenekunst er innholdsleverandør til Den Kulturelle Skolesekken. Fri scenekunst norsk eksportvare nr. 1 på scenekunstheltet. Den nasjonale infrastrukturen for fri scenekunst (festivaler, programmerende scener, formidlingsnettverk, kompetansesentre) kjennetegnes ved at de er blitt til nedenfra og opp, etter initiativ fra bransjen selv. Danse- og teatersentrum arbeider med *hele* næringskjeden og alle uttrykksformer innen fri scenekunst. Vårt arbeid er forankret i nærhet til kunstfeltet, og utgjør et virkemiddelapparat som sitter tett på kunstnerne og støtteapparatet rundt dem, og som kan gi kompetanse, nettverk og finansiering i kombinasjon, og dermed fjerne mange av fallgruvene, redusere tidsbruken blant annet i aktørenes reise ut i verden.

Det er også sentralt at dagens virkemiddelapparatet bidrar til en bedret delingskultur og maktspredning.

Denne organiske og viktige utviklingen har betydd og betyr mye for dagens situasjon og mulighetsrom for fri scenekunst og bør derfor fortsette og styrkes.

Kunstnerbefolkningen

Kunstnerbefolkningen bor i hovedsak i og rundt de største byene i Norge, med hovedstadsområdet som den som klart peker seg ut. Dette er ikke noe særtrekk for Norge. Oslo er i dag en av byene med størst kulturtilbud, ikke bare i Norge, men også i forhold til andre byer Oslo kan sammenlignes med. Dette er bra og bør fortsatt stimuleres. Men flere desentraliserte kunstnere og arrangører som både kjenner lokale forhold og som også er

interessert i nyskaping og kunst som produseres i vår egen tid, vil bidra til å øke interessen og dermed utvide nedslagsfeltet for alle som bedriver profesjonelt virke. For kunstnere som velger å bosette seg i regionene er f.eks. bokostnadene lavere og studio/produksjonsmulighetene større enn innenfor pressområdene.

Vi trenger derfor flere regionaliserte ordninger i tillegg til nasjonale tilskuddsordninger.

Kunstnerundersøkelsen

I Kunstnerundersøkelsen kommer det frem at kunstnere som bruker mest tid på kunstnerisk virksomhet tjener mest. Jo mer inntekt en kunstner har fra ikke – kunstnerisk virksomhet, jo lavere er inntektene fra kunstnerisk og kunstnerisk tilknyttet virksomhet. Samtidig viser undersøkelsen at ikke- kunstnerisk virksomhet har økt under Kulturløftet. Denne trenden må snus – gjennom et sett av virkemidler som påpekes her. **Scenekunstnerne må i mye større grad kunne jobbe kontinuerlig med å skape scenekunst, både i egne kompanier og i samarbeid med andre. Da vil også det politiske målet om at kunstnerne må kunne leve av sitt kunstneriske virke oppnås. Grunnlaget for dette ligger i tilskuddssystemet og infrastrukturen, både på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå. Mulige private tilskudd må og bør komme i tillegg til et godt utbygget offentlig tilskuddssystem på alle tre forvaltningsnivå.**

Innovasjon Norge

Tilbakemeldingene fra scenekunstnerne er at de per i dag har lite å hente i IN. Kulturdepartementet har samtidig økt sine tilskudd til IN og man forutsetter også at IN skal kunne være et virkemiddelapparat for alle kunstformer. Vi ber derfor departementet sammen med relevante bransjeaktører som DTS gå i dialog med IN for å tilpasse ordninger også for scenekunstheltet. «Scenekunst ut i verden» kan være et godt tiltak for å styrke omsetningen.

Norsk kulturfond:

Avsetningen i Norsk Kulturfond er under sterkt press. Gjennomsnittlig bevilgningsprosent i 2018 var på ca 30%.

Vi mener at avsetningen til Norsk kulturfond må opp og minst fordobles i løpet av regjeringsperioden for fri scenekunst.

Nasjonal infrastruktur for fri scenekunst

Det er et statlig hovedansvaransvar å sørge for at fri scenekunst har en god og dynamisk infrastruktur. Den nasjonale scenekunstpolitikken er viktig for fri scenekunst idet dette er et fragmentert og sammensatt del av scenekunstheltet. Desto viktigere er det med en dynamisk kunst og kunstner nær tilpasset infrastruktur fordelt over hele landet. Infrastrukturen innen fri scenekunst , enten den nå er rettet hjemme, ute , eller begge deler har også hatt en sterk utvikling. *Mesteparten av dagens infrastruktur rettet mot og for fri scenekunst er blitt til nedenfra og opp – altså etter initiativ fra miljøene selv nettopp for å stimulere kunnskap, kjennskap og dermed omsetning av fri scenekunst. Det er viktig å kunne følge opp nye inkubasjonsinitiativ, kompetansesentre m.m. bør stimuleres og eksisterende styrkes og det bør være et mål at de innrettes for et mangfold av sceniske uttrykksformer.*

Stiftelsen Danse- og teatersentrum - Norwegian Arts Abroad nettverket – Internasjonal strategi, statistikk og dokumentasjon siden 2008

Et annet og vesentlig svar på dette spørsmålet ligger i økte eksportmuligheter. Systematisk, langsiktig innrettet og etterspørselstyrt internasjonalt arbeid for de ulike kunstfeltene gjennom Norwegian Arts Abroad nettverket som Stiftelsen Danse- og

teatersentrum er en del av, har bidradd betydelig til å styrke norske kunstnere, kompaniers og ensemblers tilstedeværelse på internasjonale viktige bransjetreff, festivaler samt innen egne internasjonale arrangementer. Dette har bidradd til å øke interesse og omsetning. Utenriksdepartementets kulturkapittel 115, post 70/71 styrkes og målet må være i løpet av inneværende regjeringsperiode å komme tilbake på 2013 nivå (ca 102 mill kr mot dagens ca 58 mill kr)

For øvrig viser vi til Norwegian Arts Abroad sitt innspill.

Rapporten Kunst i tall, Rambøll 2018 , viser at inntekter fra scenekunstvisninger i utlandet gikk opp med 61 % fra 2016 til 2017:

TABELL 5.1 SAMLEDE INNTEKTER I NORGE OG FRA UTLANDET, 2016–2017 (MNOK)

	2016 MNOK	2017 MNOK	2016-2017 ENDRING
Samlede inntekter i Norge	1 124	1 090	-3 %
Samlede inntekter fra utlandet	7,6	12,2	61 %
Samlede inntekter totalt	1 132	1 103	-3 %

Note: Alle tall er omregnet til 2017-kroner.

Støtteapparatet rundt scenekunstnerne/kompanienes internasjonale aktiviteter.

Siden 2017 har DTS mottatt øremerkede midler fra KUD for å styrke støtteapparatet rundt kunstnerne internasjonale aktiviteter. Vi har tilskuddsordninger for produsenter, for markedsføringstiltak, igangsatt internasjonale scenekunstkritikerseminarer som har vært gjort på Festspillene i NordNorge, Ravnedans, Oktoberdansen og skal gjennomføres flere steder både hjemme og ute. Dette er tiltak vi ikke kan gjøre uten dette KUD tilskuddet, og tiltaket supplerer det øvrig virkemiddelapparat vi har.

Kulturdepartementets internasjonale ansvar bør videreføres slik at tiltakene rundt støtteapparatet rundt kunstnerne internasjonale aktiviteter styrkes.

Forslagsvis kan også DTS sin internasjonale bransjesatsing integreres i den faste støtten til DTS, slik at vi får en mulighet til mer langsiktig og systematisk arbeid enn tilfellet er i dag. Det er imidlertid vesentlig at UD fortsatt har fleksible prosjektmidler slik som i dag.

Produksjonssamarbeid mellom frie sceniske grupper, institusjonsteatrene, kulturhus m.fl og ikke minst mellom kompaniene selv, må stimuleres og få en egen avsetning.

Mange peker på at Kulturrådet har altfor stor makt i avgjørelsen av hva som skal (sam) produseres i Norge og viser til at flere slike planlagte samarbeid ikke har blitt til grunnet avslag i Kulturrådet. Dersom slike ordninger kan etableres i samarbeid med staten på regionalt nivå, inkludert hovedstadsregionen, vil det være hensiktsmessige tiltak.

Den kulturelle skolesekken

Er et viktig nasjonalt marked for fri scenekunst. Vi viser her til Norsk scenekunstbruk sin uttalelse.

Sceneweb.no – portal

Kunnskapsformidling av samlet norsk scenekunst, dets historie og samtidig er avgjørende – ikke bare i perspektiv av å ivareta den immaterielle kulturarven, for uten kunnskap og muligheter til å finne historiske spor, mister kunstfeltet forankring og perspektiv. Gjennom portalen Sceneweb.no - via dets digitale arkiv presenteres norsk scenekunst sin historie på norsk og engelsk til et stort og økende publikum, forskere både hjemme og ute. Slik sett er Sceneweb.no også en viktig del av både nasjonale og det internasjonale virkemiddelapparatet vårt og som bidrar til økt interesse og etterspørsel. Sceneweb.no har inngått avtale med Nasjonalbiblioteket, og sammen sikrer vi synliggjøring, ivaretagelse og

formidling av den nasjonale immaterielle kulturarven på scenekunstheltet. En samarbeidsavtale med Danseinformasjonen og deres historiske arkiv er under oppseiling. Kunnskap skaper interesse. Interesse skaper etterspørsel. **Arbeidet med å ivareta den immaterielle kulturarven på scenekunstheltet må styrkes også som et ledd i det å stimulere til økte inntekter.**

Hvordan statlige tiltak fungerer for dagens kunstnerpraksis og hvordan de kan gjøres enklere og lettere tilgjengelig

Norsk kulturråd.

Norsk kulturråd er i dag hovedinstans for tilskudd til prosjekter og scenekunstproduksjoner av og innen fri scenekunst. I tillegg kommer øvrige fonds som FFUK, Fond for Lyd og Bilde, ulike private fonds og Stiftelser, samt ulike kommunale og fylkesvise tilskuddsordninger.

Tilskuddsordningene er avgjørende for kunstnerisk utvikling og fornyelse i det frie feltet og innretningen av dem avgjørende for hvordan ordningene muliggjør langsiktighet, kontinuitet og kunst og kunstnerøkonomi. Alle tilbakemeldingene påviser behovet for offentlig finansiert støttet scenekunst. Behovet for en overordnet nasjonal scenekunstopolitikk som omfatter tilskuddsordningene på nasjonalt nivå er avgjørende. Like viktig er nødvendigheten av å styrke regionaliserte ordninger. Tilskuddssystemet må ses i en koordinert sammenheng og må gjennomgås jevnlig slik at gapet mellom kunstnerisk praksis og tilskuddssystemet er minst mulig.

Utviklingen av ordningene er ikke bare Norsk kulturråd sitt ansvar og bør derfor skjje transparent og i samarbeid med relevante bransjeaktører.

Kulturrådets rolle må avklares. Vi ser i dag er todelt Råd idet Kulturrådet både er tilskuddsforvalter av kulturfondet samtidig som det fungerer omtrent som et kultur»direktorat» med virksomhet adskilt fra fondsforvaltningen, jfr Kreativt Norge, forvaltning av de internasjonale EØS ordningene , Statens stipendordninger m.mfor å nevne noe. Det er i dag uklart for mange hvilke mandat Norsk kulturråds leder har og hvilke mandat Norsk kulturråds direktør har. Ved en tydelig direktoratsutforming av den administrative delen av dagens kulturråd, - Kulturdirektoratet får man også en instans som kan styres mer politisk enn i dag, og bli et verktøy for utøvelsen av den nasjonale kulturpolitikken, slik at f eks en ny ordning for etablerte kompanier, infrastruktur på det frie scenekunstheltet kan få tilskudd herfra.

Telemarksforsknings gjennomgang av den såkalte «Basisfinansieringen» i Norsk Kulturråd viser at de kompaniene som har hatt slik forutsigbar, kontinuerlig driftsorientert tilskudd over tid har hatt både en sterk kunstnerisk utvikling, skapt gode arbeidsplasser for andre kunstnere og andre profesjonelle kulturarbeidere tilknyttet virksomheten som f eks gode produsenter og andre administrativ kompetansetilførselen tilpasset det enkelte kompanis behov og virksomhet. Alle basiskompaniene hadde også styrket sine internasjonale muligheter rett og slett fordi de har kunnet arbeide langsiktig og systematisk med nettverks – og kunstnerisk relasjonsbygging og inngå avtaler langt frem i tid.

Tilbakemeldingene fra kunstnerne bekrefter at innenfor alle offentlige produksjonstilskudd må det være mulig å søke med utgangspunkt i et driftsperspektiv med mulighet til management, langsiktighet og forutsigbarhet

Hvordan ordninger osv fungerer i Norge er ikke bare avgjørende for scenekunstheltets situasjon og utvikling i Norge men også internasjonalt.

Etablerte kompanier

Dagens tilskuddstruktur har vist seg mangelfull når det gjelder ivaretagelsen av de såkalte etablerte sceniske gruppene som har holdt på i mange år, både gjennom basisfinansieringsordningen men også relatert til kompanier som på en eller annen måte har vist at de helt eller delvis faller utenfor Kulturrådets prioriteringer. Vi har i dag scenekunstnere/kompanier som har oppnådd stor kunstnerisk anerkjennelse både hjemme og ute og som forespørres om prosjekter, samarbeid og forestillinger flere år frem i tid, men som ikke vet om de eksisterer om et – to år. Behovet for langsiktige ordninger er anerkjent i departementet, jfr St prp 1S (2018-2019) kap 320, Post 55 Norsk kulturråd, s 47, 1. avsnitt: ”Regjeringen anerkjenner de etablerte scenekunstgruppene behov for langsiktighet både når det gjelder produksjonsmuligheter, visningsmuligheter, forvaltning og økonomi.”

I tråd med Granavolderklæringens ønske om å prioriter det frie feltet og sikre bedre og mer langsiktige tilskuddsordninger, mener vi at en langsiktig ordning for etablerte kompanier må komme på plass i løpet av denne regjeringsperioden og da fra og med neste budsjettperiode – 2020 budsjettet. Vi ber departementet vurdere opprettelsen av et Kulturdirektorat, som kan håndtere denne type mer langsiktige ordninger, stipendkomiteer etc.

Avbyråkratisering

Tilbakemeldingen fra kunstfeltet er klare på økt og tungt byråkrati: ”de statlige tiltakene er blitt stadig mer tungrodd i kulturrådsforvaltningen, søknadsprosessene er omfattende, det går for lang tid mellom ide til produksjon, det tar for lang tid å få svar og kravet til rapportering er blitt mer og mer omfattende. Mye av dette skyldes Riksrevisjonens krav til dokumentasjon, men konsekvensen av senere års økt byråkrati er at det blir mindre tid og ressurser til kunstnerisk virksomhet. Det blir stadig vanskeligere å være frittstående kunstner/inneha en fri kunstnerisk produksjonsenhet som må forholde seg til ulike søknadsinstanser som alle krever egne varianter av rapportering.”

Mål om forenkling og avbyråkratisering vil derfor bidra til økt kreativ aktivitet og omsetning. Her er maktspredning, nærhet til kunstnerne, samspill mellom store og små tilskudds instanser, samt utvikling av et koordinert tilskuddssystem nasjonalt, regional og lokalt, slik vi har pekt på tidligere, viktig.

For øvrig er samspillet mellom store (større tilskudd) og små organer (lavere tilskudd) på tilskudds siden viktig for den samlede kvaliteten av tilskuddstrukturen for kunst og kunstnere i Norge.

Barn og unge

”Dersom det med statlige tiltak menes tiltak som f.eks Kulturfondet så mener jeg at de har altfor mye makt. Dette er eneste stedet man kan få beløp over en viss størrelse. Så lenge man faller inn under det til enhver tids kunstneriske råds smak så er det ganske enkelt. Utfordringen er når man ikke mottar støtte over lang tid, og heller ikke faller under mer permanente ordninger. Dette er spesielt gjeldende for kompanier som jobber med scenekunst for barn og unge. På denne måten risikerer man å miste store kompanier som har eksistert i mange år, og med det mye erfaring og kompetanse.”

Det foreslås videre å gjeninnføre en egen avsetning for produksjon av scenekunst til barn og unge. Kompanier som arbeider med hele målgruppespekteret (Voksen, familie, barn og unge) kan dermed søke i flere avsetninger, og ulike sceniske strategier kan konkurrere på tydelige premisser. Kompetanse i scenekunst for barn og unge må sikres i Fagutvalgene.

UDs-reisestøtteordning – Danse- og teatersentrum /Norwegian Arts Abroad

Tilbakemeldingene fra scenekunstnerne og kompaniene er at Norwegian Arts sine etterspørselsbaserte tilskuddsordninger er godt tilpasset kunstfeltene og fungerer utmerket. (STIKK og øvrige bransjetilskudd) må styrkes og opprettholdes for fortsatt å øke internasjonale muligheter og følge opp markedsutviklingen.

Dagens struktur innenfor NAA som formidles oversiktlig og greit på NAA sin webside /samlet oversikt over STIKKordningene) bør i tråd med Kulturmeldingens prinsipp om at det som fungerer godt, bør fortsette.

Statlige tiltak gjennom NAA (UDs reisestøtteordning) i samarbeid med UD og utestasjonene er betydningsfulle internasjonalt. Å vise til at et gjestespill er støttet av Utenriksdepartementet (UDs reisestøtteordning) gir viktig synlighet og øker status internasjonalt.

Statens kunstnerstipend

Vi viser til diskusjonen om organiseringen av de statlige stipendordningene, og mener her at systemer som har fungert godt bør fortsette. I tillegg bør avsetningen til stipendene styrkes.

Hvordan og i hvilken grad kunstnere bidrar til samfunnsutviklingen

Scenekunstnerne og de sceniske gruppene bidrar til samfunnsutviklingen og demokratibyggningen på mange plan og i mange sammenhenger samtidig. Den er en levende kunstform og bidrar til å gjenskape det autentiske og sosiale øyeblikket, som får større og større betydning som både med og - motkraft i en stadig mer teknologisk, kommersiell, populistisk og ikke minst klimautfordrende samtid, der demokratiets verdier er i spill. Det skaper uro og utrygghet i befolkningen. Kunstopplevelser kan ses på som motgift og kan igangsette viktige handlingsrom på individ – så vel som på kollektivplan. Vi ser den skapende og utøvende kunst som unike, hypersubjektive frie ytringer som bidrar til mangfoldet i demokratiet med nye og gjerne uventede perspektiver, provokasjoner, innsyn, utsyn og sanselige opplevelser. Demokratiet er ikke en fast størrelse, men må kjempes for og utvikles hver dag på mange samfunnsnivåer og i mange komplekse og ofte friksjonspregete sammenhenger. Den skapende og utøvende kunsten er essensiell for samfunnets evne til fornyelse og folks evne til å tilpasse seg nye realiteter. Et vitalt og mangfoldig kunstliv er en garantist for kompleksitet, en motgift til forenkling og generalisering. Kunst, skapende som utøvende, legger grunnlaget for all kulturell virksomhet og identitet. Scenekunst er en levende autentisk kunstform som finner sted på ulike plattformer og som en tilrettelagt sosial felleskapsopplevelse. Den forbinder den konkrete kunstutøvelsen, som finner sted der og da, både med de ulike nasjonale og internasjonale scenekunstmiljøene/markedene så vel som med det ulike kulturelt-sosiologisk- og økonomisk betingete publikum. Slik sett blir den levende kunstformen motor i fornyelsen og utviklingen av vår kultur både hjemme og ute. Ved å delta på den internasjonale kunstscenen bidrar norsk scenekunst til utvikling av sivilsamfunnene gjennom direkte forbindelsen med publikum og ulike kunstmiljøer scenekunsten blir en del av - nettopp gjennom at de er programmert og kuratert ved internasjonale scener, festivaler og universitet, inngår i coproduksjoner, residenser osv.

Et særlig ansvar har de kompaniene som arbeider med barn og unge som målgruppe. Det fremholdes at scenekunst ikke kan eller skal gi noen svar, men kan skape refleksjoner og grunnlag for at publikum kanskje sitter igjen med noen spørsmål. Scenekunstnere er historie-formidlere, og historier er et sterkt virkemiddel for å skape refleksjon over ens egen identitet og samfunnet en selv befinner seg i.

Hvordan styrke entreprenørskapskompetansen, rammevilkårene og de sosiale rettighetene for selvstendig næringsdrivende kunstnere

Vi mener man må se kompanienes/scenekunstnernes reise gjennom hele økosystemet, fra man er ung og lovende til man har etablert og likefullt har et livskraftig kunstnerskap i bunn i en helhetlig sammenheng. Dette helhetsperspektivet er viktig for at vi skal få til en profesjonell bransje i alle ledd. De allerede eksisterende regionale kompetansesentrene for dans og scenekunst er viktige og vi tror at flere initiativ som vi vet kommer, også må på plass. Disse kan få nær og god kontakt med kunstnerne og kompaniene over hele landet, og bidra til at kompetent informasjon og tilrettelegges kan implementeres på et tidlig tidspunkt.

Flere kompanier har gjennom år utviklet formidlings og metodeverk som del av sitt kunsterskap operasjonalisert gjennom egne publikumsutviklingsprogrammer og dermed bidrar til engasjement, kunnskapsoverføring og begeistring der de måtte arbeide. Men vi har dessverre sett at mens prosjekt kan føres videre med økt statlig støtte i etablerte institusjoner, sitter produktutvikleren innen fri scenekunst tilbake uten tilskudd eller andre utviklingsmuligheter. **Det må derfor legges opp til en form for tilbakeføring, avkastning fra den etablerte instansen til produktutvikleren i slike tilfeller. Konkrete virkemidler som er viktig i entreprenørskapsutviklingen kan være å redusere sårbarheten kunstnerne i dag har, når det gjelder sosiale rettigheter og rammevilkår. For eksempel ved at man kan få sykemelding fra dag 1 for selvstendig kunstneriske næringsdrivende, og bedre fødselspermisjonsbetingelser for frilansere og selvstendige kunstnere.** Her viser vi til den nye regjeringsplattformens øvrige næringspolitikk som også vil fungere godt for kunstnerne. Vi vil minne om at utøvelse av scenekunst er fysisk krevende og ber om at sosiale ordninger må hensyn ta dette.

Øvrige konkrete forslag:

- Styrking av kunstnernes muligheter til å danne profesjonelle kunstneriske produksjonsenheter som f.eks. Aksjeselskapsformen må forenkles og styrkes. Aksjeselskapsformen gir muligheter gode arbeids- og ansettelsesforhold idet man kan ansettes i eget selskap og dermed få tilgang på samfunnets goder når det gjelder sykdom, ferier, pensjonsrettigheter m.m. Videre forenkler AS muligheten til engasjement og frilansere og deres rettigheter i engasjementsperioden. Her kan man se på muligheten til lavere aksjekapital for slike kunstneriske produksjonsenheter, lavere arbeidsgiveravgift og generelle forenklinger også når det gjelder rapportering slik man er i gang med for AS med lavere omsetning enn en gradering f.eks. for 5 – 20 mill. Man bør også se på forenkling av øvrige virksomhetsformer som kunstneriske enkeltmannsforetak og stiftelser i tråd med dette.
- Momskompensasjon for frie kunstnere, sceniske grupper, ensembler o.l
- Gaveforsterkningsordningen bør utvides og gjelde ikke- institusjonelle aktører. For disse kunne minstebeløpet bli satt ned og krav om minst en ansatt fjernes.
- Spissete samarbeidstiltak mellom ulike relevante departement som stimulerer kunstnerne til å bosette seg utenfor de store pressområdene, samt etablering av nye regionaliserte tilskuddsordninger som styrker kunstnerisk utvikling og fornyelse
- Styrke stipendordningene
- Egne regionale stipendordninger for kunstnere som velger å bosette seg utenfor de store byene

- Stimulere nysgjerrigheten og dens kunnskap om norsk scenekunst – både historie og dagens bilde gjennom å styrke portalen Sceneweb.no og oversettelse til både engelsk og tysk (i dag kun engelsk)
- Styrke de estetiske fagenes plass i skolen
- stimulere til økt formidling av fri scenekunst også via institusjonene, både de nasjonale og regionale scenene – her er det et stort potensial
- Honoreringssystemet i DKS – systemet når det gjelder frie scenekunstkompanier bør gjennomgå på nytt slik at kompanienes produksjonskostnader også kompenseres for i tillegg til honorarsatsene til deltagende kunstnere. Det finnes ikke offentlig fullfinansiering av kunstproduksjoner, så finansiering av produksjonene er både tidkrevende og preget av sammenstilling av ulike finansieringskilder. Dette gjenspeiler seg i bevilgningsprosenten i Norsk kulturråd som i 2018 lå på rundt 30 % i gjennomsnitt. Det betyr at det skal mange visninger til for å dekke medgåtte produksjonskostnader og kompaniet har mulighet til avkastning.
- Kulturhusene, regionteatrene, festivaler og programmerende scener representerer et stort coproduksjons og formidlingspotensiale som bør stimuleres til å bestille eller produsere /coprodusere nye produksjoner av og sammen med frie grupper, ensembler/enkeltkunstnere. Her kan man både styrke eksisterende nasjonale arrangørstøtteordning i Norsk kulturråd samt statlig stimulere til etablering av regionale fonds med dette spesifikt for øyet.
- En nasjonal reisestøtteordning etter modell av STIKK- Scenekunst bør etableres. I løpet av **2 år doble dagens** avsetning til fri scenekunst i Norsk kulturråd og sikre at gjennom kulturrådsstøtte kan kunstnerne honoreres etter de fremforhandlede satsene mellom NTO og fagforeningene, slik at fri scenekunst ikke blir et B-lag honorarmessig. Med andre ord at uansett om man arbeider innenfor et gjennomregulert tariffområde slik man har i NTO sammenheng eller innenfor fri scenekunst, skal lønn og honorar være lik for likt arbeid. Dette må kunne realiseres uten å gjennomføre et fullstendig tariffsystem for fri scenekunst.

Mvh

Stiftelsen Danse- og teatersentrum

Tove Bratten